

Policy for anti hvitvasking og terrorfinansiering

1 Oppsummering

SpareBank 1 Nord-Norge (SNN) skal jobbe aktivt for å forebygge, avdekke og rapportere transaksjoner som er knyttet til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorhandlinger.

Basert på gjeldende lovverk, forventinger fra kunder og andre eksterne interessenter, virksomhetskartlegging og risikoanalyser skal forebyggende tiltak utarbeides og iverksettes.

Vi skal ha god kunnskap om våre kunder, og kontrollere transaksjoner for å fange opp mistenkeligheter. Jevnlig evaluering og læring skal bidra til å opprettholde et høyt nivå i styring og kontroll av området.

2 Bakgrunn, formål og omfang

Økonomisk kriminalitet, herunder hvitvasking, undergraver integriteten i det økonomiske systemet i ethvert samfunn. Finansbransjen har en særlig rolle i samfunnet, og vår infrastruktur kan bli benyttet som redskap for kriminelle handlinger.

Norge er medlem av Financial Action Task Force (FATF). Dette er en organisasjon som har som oppgave å sette standarder og fremme effektiv gjennomføring av regulatoriske og operasjonelle tiltak for å bekjempe hvitvasking av penger, terrorfinansiering, finansiering av masseødeleggelsesvåpen og andre relaterte trusler mot integriteten til det internasjonale finanssystem. FATF's standarder er implementert gjennom EU-direktiv og i norsk lov.

Denne policy skal bidra til at SpareBank 1 Nord-Norge tar en aktiv rolle i bekjempelsen av hvitvasking og terrorfinansiering. Policyen ivaretar de krav som fremkommer av Hvitvaskingslovens § 8 og gjelder for konsernet SpareBank 1 Nord-Norge.

Korrupsjon, bestikkelser og skatteunndragelser hemmer den økonomiske veksten i et land, og frarøver mennesker retten til grunnleggende velferdsgoder. Ved å jobbe med anti hvitvasking bidrar vi samtidig til å realisere bærekraftsmål 16 om fred og rettferdighet, delmål 16.5.

4 Roller og ansvar

4.1 Styret

Styret har ansvar for å beslutte konsernets policy for hvitvasking og terrorfinansiering, jfr. Hvitvaskingsloven § 8 (4). Styret skal forelegges og godkjenne konsernets risikoanalyse for hvitvasking og terrorfinansiering i forbindelse med behandlingen av policyen.

4.2 Brukeransvar

Alle ledere i SNN har et ansvar for å sikre at virksomheten utføres i samsvar med gjeldende lover og regler, og at dette kan dokumenteres. Dette betyr også at ledere har ansvaret for å påse at medarbeiderne har adekvat kunnskap om lover og regler, at obligatorisk opplæring gjennomføres, og at den daglige forretningen gjenspeiles av dette.

Alle ansatte i SNN har ansvaret for at daglige operasjoner utføres i samsvar med gjeldende lover og regler. Dette betyr at ansatte har ansvaret for å følge lover og regler, herunder rutiner og retningslinjer, i sin utførelse av arbeidsoppgaver.

Enheter i det aktuelle selskapet med ansvar for forretningsprosesser, produkter og tjenester skal påse at kundeetablering og oppfølging av kundeforholdet gjøres i samsvar med regelverket og denne policy, og at det utarbeides rutiner for dette.

Brudd på regelverket skal registreres i hendelsesdatabasen som compliancebrudd.

4.3 Hvitvaskingsansvarlig

4.3.1 Hvitvaskingsansvarlig konsern

Funksjonen som Hvitvaskingsansvarlig konsern er tillagt Leder for Compliance.

Hvitvaskingsansvarlig konsern er premissgiver for konsernets etterlevelse av eksterne lover og regler som gjelder antihvitvasking og terrorfinansiering. Dette innebærer det overordnede ansvaret for kompetanse og rådgivning, roller, funksjoner og ansvarslinjer.

Hvitvaskingsansvarlig konsern skal gjennomføre risikoanalyse for konsernet på området, herunder utarbeide overordnede styringsdokumenter og foreslå risikoreduserende tiltak. Denne er også leder av konsernets AML Forum.

Hvitvaskingsansvarlig konsern skal forelegges alle nye, eller vesentlige endringer i produkter, tjenester, prosesser og teknologi for vurdering av risiko. Tilsvarende skal hvitvaskingsansvarlig orienteres om eventuelle avvik, eller endringer i roller, funksjoner og ansvar som påvirker etterlevelse av denne policy.

Hvitvaskingsansvarlig konsern har ansvaret for transaksjonsovervåkingen i banken, herunder utarbeidelse av retningslinjer for dette og oppfølging av kvaliteten. Dette innebærer også ansvaret for rapportering til Økokrim vedrørende mistenkelige transaksjoner.

Hvitvaskingsansvarlig konsern kan delegere operative arbeidsoppgaver som funksjonen har ansvaret for.

4.3.2 Hvitvaskingsansvarlig rapporteringspliktige datterselskaper

Funksjonen som hvitvaskingsansvarlig i rapporteringspliktige datterselskaper utnevnes av styret i det aktuelle selskapet. Styret fastsetter også egen instruks for denne, i tråd med ansvaret i regelverket og denne policy,

Hvitvaskingsansvarlig har ansvaret for selskapets etterlevelse av eksterne lover og regler som gjelder antihvitvasking og terrorfinansiering. Dette innebærer ansvaret for kompetanse og rådgivning, roller, funksjoner og ansvarslinjer.

Hvitvaskingsansvarlig skal gjennomføre risikoanalyse for selskapet på området, herunder utarbeide styringsdokumenter og foreslå risikoreduserende tiltak. Hvitvaskingsansvarlig innehar også ansvaret for rapportering på området internt i selskapet og til Hvitvaskingsansvarlig konsern, samt deltakelse i konsernets AML Forum.

Hvitvaskingsansvarlig skal forelegges alle nye, eller vesentlige endringer i produkter, tjenester, prosesser og teknologi for vurdering av risiko. Tilsvarende skal hvitvaskingsansvarlig orienteres om eventuelle avvik, eller endringer i roller, funksjoner og ansvar som påvirker etterlevelse av denne policy.

Hvitvaskingsansvarlig har ansvaret for transaksjonsovervåkingen i selskapet, herunder utarbeidelse av retningslinjer for dette og oppfølging av kvaliteten. Dette innebærer også ansvaret for rapportering til Økokrim vedrørende mistenkelige transaksjoner.

4.4 Forum for AML

Forum AML er et konsernovergripende organ som arbeider med SpareBank 1 Nord-Norges etterlevelse av regelverk mot hvitvasking og terrorfinansiering, samt internasjonale sanksjoner.

Forumet er et rådgivende organ bestående av hvitvaskingsansvarlige i de rapporteringspliktige selskapene i konsernet og andre med delegerte oppgaver på området. Forumet ledes av Hvitvaskingsansvarlig konsern.

Mandat for arbeidet i forumet utarbeides av Hvitvaskingsansvarlig konsern.

4.5 Internrevisjonen

Internrevisjonen er en uavhengig, objektiv bekreftelses- og rådgivningsfunksjon som bistår styret og konsernsjef med å ivareta deres ansvar knyttet til governance, risiko- og kapitalstyring og internkontroll. Internrevisjonen skal evaluere og forbedre effektiviteten og hensiktsmessigheten av konsernets governance, risiko- og kapitalstyring og internkontroll, samt gi tilbakemelding på etterlevelse av gjeldende lover og regler, interne retningslinjer og etablerte kontrolltiltak på kritiske områder.

Internrevisjonen skal gjennomføre jevnlig kontroll på konsernets arbeid med anti hvitvasking og terrorfinansiering, og særlig på bankens elektronisk transaksjonsovervåking og konsernets overordnede styringsdokumenter.

4.6 HR

HR har ansvar for tilrettelegging av opplæringsmateriell, samt gjennomføring og dokumentasjon av opplæringsaktiviteter på fagområdet.

5 Prinsipper for styring og kontroll av Hvitvasking og terrorfinansiering

5.1 Forebygging av hvitvasking og terrorfinansiering

SNN skal etterleve lovkrav og treffe tiltak som har som formål å bekjempe økonomisk kriminalitet og terrorhandlinger.

SNN skal jobbe aktivt for å forebygge, avdekke og rapportere transaksjoner som er knyttet til utbytte av straffbare handlinger eller med tilknytning til terrorhandlinger.

5.2 Risikobasert tilnærming

Arbeidet med hvitvasking og terrorfinansiering skal baseres på en risikobasert tilnærming. Det skal årlig utarbeides risikovurdering både for konsernet som helhet og for det enkelte selskap, og denne skal bygge på nasjonal risikovurdering fra Justis – og beredskapsdepartementet, Finanstilsynets risikovurdering og andre nasjonale og internasjonale relevante kilder.

Risikovurderingen skal identifisere behov for risikoreduserende tiltak, som igjen skal ligge til grunn for arbeidet på området og utarbeidelse av operasjonelle rutiner. Risikovurderingen skal som minimum inneholde vurderinger av;

- virksomhetens omfang og art, herunder beskrivelse av omsetning og antall kunder på de ulike tjenester og produkter,
- typer kunder, herunder kundeforholdets formål og tilsiktet art, samt varighet,
- alle produkter med eksponering for hvitvasking og/eller terrorfinansiering,
- transaksjoner,
- geografisk eksponering opp mot alle ovennevnte områder.

5.3 Kjenn din kunde -prinsippet

SpareBank 1 Nord-Norge skal i sine prosesser søke å motvirke anonymitet og tilstrebe transparens med det formål å forebygge hvitvaskings- og terrorfinansiering. Dette skal gjøres gjennom å:

1. Bekrefte kundens identitet

Kundens identitet skal bekreftes ved enhver form for etablering av kundeforhold, dvs selv om kunden kun benytter en tjeneste, et produkt eller en enkelttransaksjon. Krav til dokumentert legitimasjon skal fastsettes ut fra tjenesten/produktets/transaksjonens iboende risiko.

2. Kjenne kundeforholdets formål og tilsiktet art

Før kundeforhold kan etableres skal kunden ha besvart spørsmål som har til hensikt å avdekke kundens identitet og kundeforholdets formål og tilsiktede art.

3. Identifisere og registrere reelle rettighetshavere og politisk eksponerte personer (PEP)

Alle kunder skal besvare spørsmål om reelle rettighetshavere og politisk eksponerte personer. Ved forhøyet risiko og komplekse eierstrukturer skal det gjennomføres ytterligere undersøkelser for å bekrefte innhentet informasjon, herunder dokumentere disse.

4. Fastsette risikonivå på kunden

Det skal settes risikonivå på alle kunder ut fra en risikoberegning basert på informasjon om blant annet kundeforholdets formål, bruksmønster på produkter/tjenester/transaksjoner, type kunde og eiere.

5. Registrere og oppbevare informasjon om kunden og kundeforholdet

Alle aktiviteter rundt kundekontrollen skal dokumenteres og være søkbart i det enkelte selskaps kundesystemer.

5.4 Kontrollmekanismer

5.4.1 Kundetiltak

Kundetiltak skal som hovedregel gjennomføres før etablering av kundeforholdet, og senest innen avtaler og transaksjoner tas i bruk / gjennomføres.

Bekreftelse av kundens identitet skal som hovedregel kun skje ved personlig fremmøte. Det skal fastsettes særskilte rutiner for kundetiltak i samtlige selskaper og på alle produkt – og tjenesteområder, og hvor kunden ikke kan møte personlig skal det fastsettes særskilte tiltak for å bekrefte kundens identitet.

Både når kunden er en fysisk person og juridisk person skal det avgjøres om det finnes reelle rettighetshavere i tillegg til kunden.

Dersom kundetiltakene ikke kan gjennomføres skal kundeforholdet ikke etableres. Dersom løpende kundetiltak ikke kan gjennomføres skal kundeforholdet som hovedregel avsluttes eller sperres i henhold til etablerte retningslinjer.

5.4.2 Nivå på kundetiltak og forsterket kontroll

Kundetiltakene skal tilpasses virksomheten og de opplysningene som foreligger om kunden. Ulike nivå for kontroll skal iverksettes ut fra kundens risikoklassifisering. Det skal fastsettes særskilte rutiner og kriterier for de ulike risikoklassene, og denne skal baseres på den til enhver tid gjeldende risikovurderingen.

Dersom kunden identifiseres med forhøyet risikonivå, skal det iverksettes forsterket kontroll og det skal iverksettes egnede tiltak for å verifisere de opplysningene som er fremlagt. Dette innebærer blant annet følgende punkter dersom de er relevante:

- Utdyping av kundeforholdets art og formål,
- Dokumentasjon for midlenes og/eller formuens opprinnelse,
- Dokumentasjon på nøkkeltall, herunder omsetning,
- Dokumentasjon på forretningsforbindelser,

- Dokumentasjon som bekrefter identiteten til reelle rettighetshavere,
- Begrunnelse for komplisert selskapsstruktur,
- Dokumentasjon på tilknytning til Norge og behovet for kontoforhold, dersom kunden ikke er bosatt her.

Kunder som er Politisk Eksponert Person (PEP) skal alltid anses å ha forhøyet risikonivå og skal ha forsterkede kundetiltak. Det samme gjelder hvis en PEP har roller eller er Reell Rettighetshaver (RRH) hos en juridisk person.

Dersom det er identifisert forhøyet risikonivå på kunden, skal etableringen av kundeforholdet godkjennes av leder med særskilt myndighet til dette. Det skal alltid dokumenteres hva som er opprinnelsen til formuen eller midlene. Det skal gjøres en konkret vurdering av om dokumentasjonen innhentet i forbindelse med forsterkede kundetiltak anses tilstrekkelig, og om kunden kan tilbys samtlige produkter/tjenester. Denne vurderingen skal dokumenteres.

5.4.3 Løpende kundetiltak

SpareBank 1 Nord-Norge skal gjennomføre løpende kundetiltak på etablerte kundeforhold.

Opplysninger om kunder og kundeforhold skal oppdateres løpende mot offentlige kilder, og suppleres der det er nødvendig ved løpende kundekontakt (oppdatering av kundeinformasjon og informasjon om kundeforhold).

Det skal innhentes opplysninger om kunden og kundeforholdet jevnlig. Ved forhøyet risikonivå skal kunden respørres årlig. For øvrige kunder skal det utarbeides rutiner for jevnlig respørring i henhold til gjeldene risiko.

Ved salg av ytterligere produkter eller tjenester i tidligere etablerte kundeforhold, skal kundeinformasjonen vurderes på nytt og eventuelt oppdateres.

Alle kunder skal underlegges en løpende overvåking for å avdekke mistenkelig transaksjoner, enten manuelt eller elektronisk. Det skal utarbeides særskilte rutiner for systemer for elektronisk overvåking, og bruken av disse skal evalueres og dokumenteres jevnlig. Ved avbrudd i den automatiske kontrollen skal det iverksettes tiltak for å fange opp mistenkelige transaksjoner, eksempelvis kontroll mot transaksjonsregistre i konsernets datavarehus.

5.4.4 Kundetiltak distributører og agenter

Selv om kundekontrollen utføres av agenter/distributører er SpareBank 1 Nord-Norge ansvarlig for kontrollen. Der dette er tilfellet skal det foreligge en underliggende distribusjonsavtale og/eller andre relevante styringsdokumenter som stiller krav til kvalitet i kundekontrollen.

5.4.5 Kundetiltak korrespondent – og respondentbankforbindelser

Ved inngåelse av korrespondent – og respondentbankavtaler skal det gjennomføres en konkret risikovurdering og due diligence undersøkelser. Det skal fastsettes særskilte rutiner for dette.

Slike avtaler skal ikke opprettes med tomme bankselskaper, eller med banker i definerte høyrisikoland, og det skal gjennomføres tilstrekkelige undersøkelser for å sikre dette.

Det skal som hovedregel ikke inngås avtale med en institusjon fra stat utenfor EØS som respondentinstitusjon. Dersom dette gjøres skal følgende krav ivaretas:

- Det skal innhentes tilstrekkelige opplysninger om respondentinstitusjonen for å forstå virksomhetens art og omdømme og tilsynets kvalitet
- Respondentinstitusjonens tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering skal vurderes
- Det skal innhentes godkjenning fra konserndirektør finans før etablering
- Ved etablering av oppgjørskonti skal vi forsikre oss om at respondentinstitusjonen:
 - har bekreftet identiteten til og fører løpende oppfølging av kunder som har direkte adgang til konti hos korrespondentinstitusjonen, og
 - på anmodning kan fremlegge relevante opplysninger fra kundetiltakene og den løpende oppfølgingen til korrespondentinstitusjonen.

5.4.6 Screening mot sanksjonslister, frysforpliktelse og båndlegging

SpareBank 1 Nord-Norge skal etterleve frysforpliktelser og båndlegging fra nasjonale og internasjonale myndigheter. Kunder og transaksjoner skal fortløpende screenes mot sanksjonslister. Ansvar for frysing av midler og rapportering er Hvitvaskingsansvarlig konsern eller de denne bemyndiger.

5.5 Avvisning av kunder, sperring og avvikling av kundeforhold

Dersom kunden ikke bidrar til at kundetiltak, herunder eventuelle påkrevde forsterkede kundetiltak, kan gjennomføres, skal kundeforholdet ikke etableres.

Tilsvarende skal kundeforholdet som hovedregel avvikles eller sperres dersom kunden ikke bidrar til gjennomføring av kundetiltak i et løpende kundeforhold.

5.6 Undersøkelse og rapportering

Dersom det avdekkes forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering skal det gjennomføres undersøkelser. Undersøkelser skal alltid gjennomføres dersom det avdekkes forhold som avviker fra vår kjennskap til kunden og kundeforholdets formål og tilsiktede art.

Følgende forhold og transaksjoner skal også alltid undersøkes:

- Transaksjonen synes å mangle et legitimt formål.
- Transaksjonen er usedvanlig stor eller kompleks.
- Transaksjonen er uvanlig ut fra kundens kjente forretningsmessige eller personlige mønster av transaksjoner.
- Transaksjonen foretas til eller fra person i et land eller område som ikke har tilfredsstillende tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering.
- Transaksjon som på annen måte har en uvanlig karakter.

Dersom undersøkelsene ikke avkrefter mistanken, skal forholdet rapporteres til Økokrim uten ugrunnet opphold.

Som hovedregel skal ikke transaksjonen gjennomføres før Økokrim er underrettet. Dersom det er umulig å stanse transaksjonen, eller dersom stans av transaksjonen kan vanskeliggjøre undersøkelser av person som kan dra fordel av en mistenkelig transaksjon, skal Økokrim varsles umiddelbart etter at transaksjonen er gjennomført.

6 Kompetanse og opplæring

Styret, ledelsen og alle ansatte i konsernet skal minimum hvert annet år gjennomføre e-læring med sertifisering på området. Hvis særlige forhold tilsier at kunnskapen bør oppdateres hyppigere, skal ekstra opplæring iverksettes.

Fagområdet skal også være en del av pensum i samtlige autorisasjonsordninger for særskilte fagstillinger. Alle nytilsatte skal gjennomføre eget opplæringsprogram og e-læring med sertifisering.

Krav til opplæring gjelder også temporær arbeidskraft (vikarer, hospitanter mv).

7 Rapportering

Status og utvikling på området hvitvasking og terrorfinansiering skal rapporteres kvartalsvis til ledelsen og styret i de særskilte rapporteringspliktige selskap i konsernet. Rapporteringen på konsernnivå skal inngå i compliancerapporteringen, og omfatte status i samtlige selskaper.

Hvitvaskingsansvarlig i datterselskaper og operativ hvitvaskingsansvarlig skal ved avslutningen av hvert kvartal rapportere status på kontroller og eventuelle avvik til Hvitvaskingsansvarlig konsern.

Minimum årlig skal ledelsen og styret motta en oppsummerende rapport på området i sammenheng med oppdatering av risikoanalyse på hvitvasking og terrorfinansiering, årshjul hvitvasking og terrorfinansiering og/eller revisjon av øvrige styringsdokumenter på området.

Driftsavbrudd eller feil som medfører vesentlig reduksjon i funksjonalitet i bankens og finansieringsselskapets elektroniske overvåkingssystem, skal rapporteres til Finanstilsynet uten ugrunnet opphold.

8 Utlevering av opplysninger i konsern

Complianceavdelingen er konsernets sentraliserte funksjon for informasjonsdeling, jfr. Hvitvaskingsforskriften § 6-5.